

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET KOZLICA PROTIV HRVATSKE
(Zahtjev br. 29182/03)

PRESUDA

STRASBOURG
2. studeni 2006.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44.
stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Kozlica protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. C. L. ROZAKIS, *predsjednik*,

gđa N. VAJIĆ,

g. A. KOVLER,

gđa. E. STEINER,

g. S. K. HAJIYEV,

g. D. SPIELMANN,

g. S. E. JEBENS *suci*,

i g. S. NIELSEN, tajnik Odjela

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 12. listopada 2006. godine

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 29182/03) protiv Republike Hrvatske kojeg je 8. srpnja 2003. godine hrvatski državljanin g. Kadrija Kozlica („podnositelj zahtjeva“) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“).

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. B. Spiz, odvjetnik iz Zagreba. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 12. siječnja 2005. godine Sud je odlučio Vladu obavijestiti o prigovoru koji se odnosi na duljinu postupka. Primjenjujući članak 29. stavka 3. Konvencije odlučio je istovremeno odlučiti o osnovanosti i dopuštenosti zahtjeva.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva je rođen 1938. godine i živi u Orašju, Bosna i Hercegovina.

A. Građanski postupak

5. Dana 25. studenog 1994. godine podnositelj zahtjeva je Općinskom sudu u Zagrebu podnio građansku tužbu protiv poduzeća V. („poslodavac“) i osiguravajućeg društva C.O. tražeći naknadu štete za povredu na radu u iznosu od 96.700 hrvatski kuna (HRK).

6. Sud je održao ročišta 2. lipnja i 30. studenog 1999. godine te 21. veljače 2001. godine.

7. U razdoblju od svibnja 1998. i listopada 2000. godine podnositelj zahtjeva dostavio je četiri požurnice hitno tražeći od suda da zakaže raspravu i ubrza postupak.

8. Dana 21. veljače 2001. godine Općinski sud je donio presudu kojom je odbio zahtjev podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva se žalio 6. ožujka 2001. godine Županijskom sudu u Zagrebu.

9. Dana 26. ožujka 2001. godine podnositelj je zatražio oslobađanje od plaćanja sudskih pristojbi na žalbu. Budući da je za zahtjev podnositelja zahtjeva za oslobađanje nadležan Općinski sud, Županijski sud mu je vratio spis radi donošenja odluke o tome. Ročište pred Općinskim sudom zakazano za 14. siječnja 2003. godine odgođeno je jer

podnositelj zahtjeva nije primio poziv zbog toga što je promijenio adresu. Slijedeće ročište zakazano za 3. lipnja 2003. godine odgođeno je zbog bolesti suca kojemu je predmet dodijeljen u rad. Na koncu, ročište na kojemu je podnositelj zahtjeva dao potvrdu o svom prihodu i imovini održano je 13. svibnja 2004. godine. Dana 24. svibnja 2004. godine podnositelju zahtjeva je dostavljena odluka u njegovu korist kojom je oslobođen od plaćanja sudske pristojbe na žalbu. Nakon toga je spis poslan natrag na Županijski sud radi donošenja odluke po žalbi podnositelja zahtjeva.

10. Dana 5. travnja 2005. godine Županijsku sud je odbio žalbu. Presuda je dostavljena podnositelju zahtjeva 25. travnja 2005. godine. Protiv ove presude nije dopuštena revizija Vrhovnome sudu (vidi stavak 14. ove presude).

B. Postupak pred Ustavnim sudom

11. U međuvremenu, dana 23. srpnja 2002. godine podnositelj zahtjeva je podnio ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske prigovorivši duljini građanskog postupka.

12. Dana 17. travnja 2003. godine Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva. Presudio je da je do odgode došlo zbog složenosti predmeta i ponašanja podnositelja zahtjeva. Utvrdio je da je podnositelj doprinio duljini postupka na način da je zatražio oslobađanje od plaćanja sudskih pristojbi tek nakon što se žalio na prvostupanjsku presudu.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Zakon o Ustavnom sudu

13. Mjerodavni dio članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine br. 49/2002 od 3. svibnja 2002. godine – u daljnjem tekstu „Zakon o Ustavnom sudu“) glasi kako slijedi:

„1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela podnositelja. Rok za donošenje akta počinje teći idućeg dana od dana objave odluke Ustavnog suda u "Narodnim novinama".

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava koju je sud učinio kada o pravima i obvezama podnositelja ili o sumnji ili optužbi zbog njegova kažnjivog djela nije odlučio u razumnom roku. Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.“

B. Izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku

14. Dana 6. studenog 1999. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 112/1999 od 29. listopada 1999. godine). Njime je povišen zakonski prag za podnošenje revizije Vrhovnome sudu sa 3.000 na 100.000 HRK. To znači, da bi od tada takva revizija bila dopuštena *ratione valoris* u netrgovačkim stvarima, vrijednost predmeta spora treba premašiti ovaj zadnji iznos. Tim je

izmjenama i dopunama također propisana njihova trenutna primjena na postupke koji su u tijeku, osim u predmetima u kojima je već bila podnesena revizija.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6., STAVKA 1. KONVENCIJE ZBOG DULJINE POSTUPKA

15. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da je duljina postupka bila nesukladna sa zahtjevom „razumnoga roka“, propisanim člankom 6., stavkom 1. Konvencije koji glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj...”

16. Sud smatra da je razdoblje koje treba uzeti u obzir počelo 6. studenog 1997. godine, dan nakon stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Hrvatsku. Međutim, pri ocjeni razumnosti vremena koje je proteklo od toga datuma, treba uzeti u obzir stanje postupka u to vrijeme. S tim u vezi Sud primijećuje da je postupak počeo 25. studenog 1994. godine, kad je podnositelj zahtjeva podnio svoju građansku tužbu protiv poslodavca i osiguravajućeg društva C.O. Dakle, već je prije ratifikacije trajao gotovo tri godine.

17. Postupak u predmetu je još uvijek bio u tijeku 17. travnja 2003. godine kad je Ustavni sud donio svoju odluku. Toga datuma postupak je trajao oko pet i pol godina na dvije razine nadležnosti.

18. Postupak je završio 25. travnja 2005. godine kad je podnositelju zahtjeva dostavljena presuda Županijskoga suda, tj. oko dvije godine nakon odluke Ustavnoga suda. Tako je postupak nakon ratifikacije ukupno trajao gotovo sedam i pol godina na dvije razine nadležnosti.

A. Dopuštenost

19. Vlada je pozvala Sud da odbije zahtjev iz razloga što podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva kao što to traži članak 35., stavak 1. Konvencije. Tvrđili su da podnositelj zahtjeva nije podnio drugu ustavnu tužbu Ustavnome sudu. Vlada je primijetila da je on već podnio takvu tužbu 23. srpnja 2002. godine i da ju je Ustavni sud odbio 17. travnja 2003. godine. Međutim, pri tome je taj sud ispitao samo razdoblje između datuma stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Hrvatsku i datuma kad je podnesena ustavna tužba. S obzirom na činjenicu da je postupak nakon podnošenja ustavne tužbe 23. srpnja 2002. godine trajao još dvije godine i osam mjeseci, podnošenje ustavne tužbe dok je postupak još uvijek u tijeku imalo bi razumne izgleda za uspjeh, budući bi to omogućilo Ustavnom sudu ispitati ukupnu duljinu postupka, uzimajući u obzir njegovo trajanje nakon prethodne odluke Ustavnoga suda.

20. Podnositelj zahtjeva je osporio tu tvrdnju. Tvrđio je da nije opravdano od njega tražiti da podnosi još jednu ustavnu tužbu kad je ova prethodna bila odbijena.

21. Sud nalazi da je pitanje iscrpljenja domaćih pravnih sredstava neodvojivo povezano s osnovanošću ovoga prigovora. Stoga, da bi se izbjeglo prejudiciranje ovoga potonjega, oba pitanja treba ispitati zajedno. Prema tome, Sud smatra da pitanje iscrpljenja domaćih pravnih sredstava treba spojiti s osnovanošću.

22. Sud nadalje primijećuje da kako ovaj prigovor nije očigledno neosnovan, u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Isto tako primijećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

23. Sud na početku primijećuje da je podnositelj zahtjeva iskoristio djelotvorno domaće pravno sredstvo u odnosu na duljinu postupka – ustavnu tužbu – (vidi predmet *Slaviček v. Croatia* (dec.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII) – i da je Ustavni sud odbio njegovu ustavnu tužbu. U takvim okolnostima Sud treba provjeriti proizvodi li način na koji je Ustavni sud tumačio i primijenio mjerodavne odredbe domaćega prava posljedice koje su sukladne načelima Konvencije, kako se ona tumači u svjetlu sudske prakse Suda (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Cocchiarella v. Italy* [GC], br. 64886/01, stavak 82., bit će objavljena u ECHR 2006). Pri tome Sud mora ispitati razdoblje između datuma stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Hrvatsku i datuma odluke Ustavnoga suda (vidi, analogijom, naprijed citirani predmet *Cocchiarella v. Italy* [GC], stavak 103.). Ako je odluka Ustavnoga suda sukladna s načelima Konvencije, Sud će se, kad ispituje iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava, suzdržati od bavljenja duljinom postupka nakon te odluke. Inače se traži stvarno ispitivanje ukupne duljine postupka.

24. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na kriterije utvrđene njegovom sudskom praksom, posebice: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih izvora prava, predmet *Frydlender v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).

25. Vlada je tvrdila da je predmet bio složen i da se duljina postupka prvenstveno može pripisati podnositelju zahtjeva. Posebice, on je zatražio oslobođenje od plaćanja troškova postupka tek nakon što je podnio svoju žalbu i nakon toga nije obavijestio Općinski sud o promjeni svoje adrese, uzrokovavši time odgodu ročišta od 14. siječnja 2003. godine.

26. Podnositelj zahtjeva je odgovorio da je tražio oslobođenje od plaćanja sudske pristojbe samo na žalbu. Stoga to nije mogao učiniti prije nego što je stvarno i podnio svoju žalbu. Glede promjene njegove adrese, tvrdio je da je bio saslušan kao stranka na ročištu održanom 6. lipnja 1999. godine na kojem je, *inter alia*, dao i svoje osobne podatke, uključujući i svoju adresu koju je bio promijenio prije toga ročišta.

27. Sud primijećuje da u ovome predmetu razdoblje koje je ispitivao Ustavni sud iznosi pet i pol godina (vidi stavak 17. ove presude). Tijekom toga razdoblja postojala su dva bitna razdoblja neaktivnosti (od studenog 1997. do lipnja 1999. i od studenog 1999. do veljače 2001.), čineći ukupno gotovo tri godine tijekom kojih nije održano niti jedno ročište. Njih se može pripisati isključivo vlastima. Štoviše, Općinskom sudu je trebalo više od godinu i pol dana da zakaže ročište povodom zahtjeva podnositelja zahtjeva za oslobođenjem od plaćanja sudskih pristojbi. Sud stoga ne može prihvatiti stajalište da je podnositelj zahtjeva značajno doprinio duljini postupka.

28. Ispitavši sav materijal koji mu je dostavljen, i uzimajući u obzir svoju sudsku praksu o ovoj temi, naprijed navedena razmatranja dovoljna su kako bi omogućila Sudu zaključiti da je već u razdoblju koje je podložno kontroli Ustavnoga suda duljina postupka bila prekomjerna i nije zadovoljila zahtjev „razumnoga roka“. Postupak je nužno zadržao takav značaj kroz naknadno razdoblje od oko dvije godine. U takvim bi okolnostima tražiti od podnositelja zahtjeva da podnese drugu ustavnu tužbu previše rastezlo njegove dužnosti na temelju članka 35., stavka 1. Konvencije (vidi, na primjer, predmet *Antonić-Tomasović v. Croatia*, br. 5208/03, stavci 25.-34., 10. studeni 2005.).

29. Zaključno, Sud odbija Vladin prigovor u odnosu na iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava i nalazi da je u ovome predmetu došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije zbog prekomjerne duljine postupka.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6., STAVKA 1. KONVENCIJE, UZETOG ZASEBNO I ZAJEDNO S ČLANKOM 14. KONVENCIJE

30. Podnositelj zahtjeva je nadalje prigovorio, po prvi puta u svojem pisanom očitovanju od 19. svibnja 2005. godine, da mu je bilo povrijeđeno njegovo pravo na pristup sudu jer nije mogao podnijeti reviziju zbog izmjene zakonodavstva koje uređuje građanski postupak, a kojim je povišen zakonski prag za dopuštenost takve revizije. Isto je tako ustvrdio da je ograničavanje prava na podnošenje revizije *ratione valoris* stvorilo nejednakost pred zakonom i da je stoga protivno članku 14. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.“

31. Vlada je ustvrdila da je podnositelj zahtjeva izgubio pravo prigovoriti povredi svoga prava na pristup sudu budući da ovaj prigovor nije bio sadržan u njegovom izvornom zahtjevu Sudu. On ga je naime postavio tek u svojem pisanom očitovanju od 19. svibnja 2005. godine.

Dopuštenost

32. Sud smatra da u ovome predmetu može ostaviti otvorenim pitanje je li podnositelj zahtjeva ispunio zahtjev od šest mjeseci. On ponavlja da članak 6. Konvencije ne prisiljava države ugovornice osnovati žalbene ili kasacijske sudove. Međutim, kad takvi sudovi postoje, jamstva članka 6. moraju se poštivati, na primjer u smislu da on jamči parničnim strankama djelotvorno pravo na pristup sudovima radi donošenja odluke o njihovim „građanskim pravima i obvezama“. Način na koji se članak 6., stavak 1. primjenjuje na žalbene ili kasacijske sudove ovisi o posebnim značajkama dotičnoga postupka i treba uzeti u obzir ukupnost postupka vođenog u domaćem pravnom poretku i ulogu kasacijskoga suda u njemu; uvjeti dopuštenosti revizije mogu biti stroži od onih za redovnu žalbu (vidi, *inter alia*, presudu u predmetu *Brualla Gómez de la Torre v. Spain*, od 19. prosinca 1997., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII, str. 2956, stavak 37.).

33. Sud primijećuje da su tvrdnje slične ovima koje je dao podnositelj zahtjeva bile odbijene u ranijim predmetima (vidi, *mutatis mutandis*, naprijed citirani predmet *Brualla Gómez de la Torre v. Spain*) i ne vidi nikakav razlog da dođe do drugačijega zaključka u ovome predmetu. Posebice, Sud smatra da je povećanje financijskoga praga za reviziju Vrhovnome sudu, kako bi se prekinula situacija u kojoj je taj sud preopterećen predmetima manje važnosti, bio legitiman cilj. Štoviše, rješenje koje je doneseno u ovome predmetu od strane hrvatskoga zakonodavca slijedilo je općenito priznato načelo da se postupovna pravila na postupke u tijeku primjenjuju trenutno (vidi *mutatis mutandis*, naprijed citirani predmet *Brualla Gómez de la Torre v. Spain*, str. 2956, stavci 35.-36.).

34. U svjetlu naprijed navedenoga i s obzirom na postupak u cjelini, Sud smatra da nije bila narušena bit prava podnositelja zahtjeva niti da je protiv njega izvršena diskriminacija s tog osnova. Slijedi da je ovaj dio zahtjeva nedopušten na temelju članka 35., stavka 3. kao očito neosnovan i da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

35. Podnositelj zahtjeva je nadalje prigovorio na temelju članka 13. Konvencije uzetog zajedno s člankom 6., stavkom 1. da nije imao djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na prekomjernu duljinu postupka. Članak 13. glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

Dopuštenost

36. Sud primijećuje da je podnositelj zahtjeva imao na raspolaganju djelotvorno domaće pravno sredstvo za prigovor o duljini postupka – ustavnu tužbu – koje je iskoristio. Sama činjenica da ishod postupka pred Ustavnim sudom nije bio povoljan za njega ne čini to pravno sredstvo nedjelotvornim.

37. Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35., stavka 3. kao očigledno neosnovan i da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

38. Članak 41. Konvencije propisuje:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

39. Podnositelj zahtjeva potražuje 150,000 hrvatskih kuna (HRK) na ime materijalne i nematerijalne štete.

40. Vlada je osporila taj zahtjev.

41. Sud ne nalazi nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete; stoga odbija taj zahtjev.

42. U odnosu na potraživanu naknadu nematerijalne štete, Sud ponavlja naprijed navedeno načelo (vidi stavak 23.) da ako odluka Ustavnoga suda proizvodi posljedice koje nisu sukladne s načelima Konvencije, Sud treba ispitati ukupnu duljinu postupka nakon ratifikacije. U svjetlu svojih naprijed navedenih utvrđenja (vidi stavke 18. i 28.), Sud, odlučujući na pravičnoj osnovi, podnositelju zahtjeva dosuđuje 3.600 eura (EUR) na ime nematerijalne štete uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

43. Podnositelj zahtjeva također potražuje 2.000 EUR na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

44. Vlada je osporila taj zahtjev.

45. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ukoliko je dokazao da su oni stvarno i nužno nastali i da su bili razumni s obzirom na količinu. U ovome predmetu, uzevši u obzir informacije koje posjeduje i naprijed

navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 1.000 EUR na ime troškova i izdataka u domaćem postupku, uz ve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

C. Zatezna kamata

46. Sud smatra odgovarajućim da se kamatna stopa temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke kojoj treba dodati tri postotna boda;

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *spaja s osnovanošću* prigovor Vlade u odnosu na iscrpljivanje domaćih pravnih sredstva i odbija ga;

2. *utvrđuje* da je prigovor koji se odnosi na prekomjernu duljinu postupka dopušten i da je ostatak zahtjeva nedopušten;

3. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije zbog prekomjerne duljine postupka;

4. *presuđuje*

(a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti slijedeće iznose koji treba pretvoriti u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja:

- (i) 3.600 EUR (tri tisuće i šest stotina eura) na ime nematerijalne štete;
- (ii) 1000 EUR (tisuću eura) na ime troškova i izdataka;
- (iii) svaki porez koji bi mogao biti zaračunat na te iznose;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

5. *Odbija* ostatak zahtjeva podnositeljice zahtjeva za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 2. studenog 2006. godine u skladu s pravilom 77. stavicima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
tajnik Odjela

Christos ROZAKIS
Predsjednik